Цана асобнага нумару 20 гр. Przesyłka opłacona ryczałtem

№ 37 Вільня, Панядзелак 16 Сьнежня 1929 г. Год V (XIII).

Беларуская КРЫНІЦА

Палітычная, Грамадзкая і Літэратурная Газэта.

Адрэс Рэдакцыі і Адміністрацыі:	„Бел. КРЫНІЦА“ каштуе на год—6 зл., на паўгода —	Цана абвестак:
ВІЛЬНЯ, Людвісарская 1-19. (Wilno. Ludwisarska 1-19)	3 зл., на 3 месяцы — 2 зл.	на 1-шай старонцы 60 гр., 2 і 3 — 50 гр., на 4-ай —
Рэдакцыя адчынена ад 9 гадз. да 4 гадз. веч.	ГАЗЭТА ВЫХОДЗІЦЬ РАЗ У ТЫДЗЕНЬ.	40 грш. — за радок дробнага друку ў адной шпальце

Канфіската „Беларускай-Крыніцы“

Віленскае Гарадзкое Староства пісьмом з дня 14 сьнежня 1929 г. за № 4378 паведаміла рэдактара нашай газэты, што № 36 „Беларускай-Крыніцы“ з дня 14 сьнежня 1929 г. сканфіскаваны (заенты) за стацьці: „Цяжкое палажэньне нашай вёскі“ і „Каб не разьмінуцца з праўдай“. У гэтым нумары (37-мым) зьмяшчаем усё тое, што было ў нумары 36-ым, але без стацей сканфіскаваных.

З літоўска-беларускіх адносін.

(Да 400-лецьця Літоўскага Статуту.)

Як пісалі мы ў прошлым нумары „Бел. Крыніцы“, 400-ыя ўгодкі Літоўскага Статуту 30.XI с. г. сьвяткавала ўсё беларускае грамадзянства, адзначаючы гэты рэдкі юбілей у прэсе, а так-жа ладзячы ўрачыстыя паседжаньні з адпаведнымі прамовамі і рэфэратамі. Вось-жа юбілей гэты сьвяткавала таксама група беларускіх санатараў (полёнофілаў), якая ў дзень 30 лістапада ў салі Віл. Бел. Гімназіі арганізавала аж тры лекцыі разам. Ант. Луцкевіч гаварыў аб тагочасных варунках грамадзкіх, А. Зянюк разважаў Літоўскі Статут з боку праўнага і ўрэшце Янка Станкевіч — з боку мовы. Учасьнікаў гэтага сьвяткаваньня было дужа мала. З беларускага грамадзянства, апрача групы санатараў і вучняў Віл. Бел. Гімназіі, ня было бадай нікога.

Відаць дзеля цікавасьці на гэны вечар трапіў літоўскі корэспандэнт, які свае ўражаньні апісаў у віленскай літоўскай газэце „Vilniaus Rytojus“ з дня 7 сьнежня с. г. З гэнага апісаньня даведываемся, што ўсе тры прэлегенты, гаворачы аб Літоўскім Статуце з 1529 г. былі больш менш аднабокія, бо Статут гэны, як з боку грамадзкага, так з боку праўнага і філёлёгічнага ўважалі яны за выключны прадукт беларускі. Вось-жа ў імя гістарычнай праўды мусімо адзначаць, што Літоўскі Статут, гэны першы кодэкс права Вялікага Князьства Літоўскага, у склад якога апрача Літоўцаў уваходзілі, як ведама, Беларусы і Украінцы, трэба лічыць за твор супольны, за твор народу беларускага, літоўскага, а адчасьці і ўкраінскага. Гэны кодэкс становяць апрача рожных даўнейшых правоў пісаных, так-жа і права звычаёвае ўсіх трох народаў, складаючых адну дзяржаву Вялікага Князьства Літоўскага. У Статуце Літоўскім такім чынам мы знаходзім частку душы ўсіх трох гэтых народаў, а прадусім душы беларускай і літоўскай, як народаў, жывучых каля свайго палітычнага і культурнага асяродка Вільні, ад якога ўкраінцы былі, рэч ясная, далей.

Аднабокасьць-жа санацыйных прэлегентаў трэба, думаем, прыпісаць іх сучасным палітычным паглядам. У тым-жа і сутнасьць іх полёнофільства, каб, разьбіваючы нашу палітыку, падыктаваную гісторыяй, палітыку лучнасьці народаў: беларускага, літоўскага і ўкраінскага, палітыку вялікай фэдэрацыі вольных і незалежных народаў ад Балтыку да Чорнага мора,—падтрымліваць тут польскія ўплывы.

З другога-ж узноў боку мыляецца цалком корэспондэнт „Viln. Rytojus,“ калі цьвердзіць, што Літоўскі Статут напісаны быў у мове *царкоўна-славянскай*, якая тагды былцам была літэратурнай мовай усходніх і паўдзённых славян. Вось-жа ў першых вяках літоўска-беларуска-украінскага аб'яднаньня, у вяках XIII XIV, адчасьці ў XV сапраўды было так, але ў веку XVI ужо было інакш. У гэтым часе мова царкоўна-славянская адышла бадай цалком да жыцьця рэлігійнага, а на месца яе паўсталі ўжо мовы беларуская і ўкраінская, а далей на поўнач і ўсход паўставала мова расейская. І вось-жа з аднаго боку агулам славянская большасьць у Вял. Кн. Літоўскім, а з другога блізкасьць Беларусі да культурнага і палітычнага цэнтру дзяржавы—Вільні, зрабілі тое што ўрадавай мовай і ў жыцьці сьвецкім мовай літэратурнай сталася агулам мова беларуская. У гэтай-жа мове і напісаны як першы Літоўскі Статут, так і два другія. Але ямчэ гэты факт не дае нам права Літоўскія Статуты ўважаць за выключна беларускія творы. Адна толькі мова, рэч ясная, не дэцыдуе аб самай істоце данага твору.

З гэтага ўсяго пакульшто можым зрабіць толькі гэтакі вывад: як-жа мала між сабой знаюцца даўнейшыя валадары свайго краю: Літоўцы, Беларусы і Украінцы і як мала знаюць сваю слаўную мінуўшчыну. Вялікая пара жывей узяцца да ўзаемнага супрацоўніцтва, да жывейшай працы над супольнай мінуўшчынай! **Z.**

З Беларускага жыцьця.

Выступленьне Беларускага Пасольскага Клюбу ў польскім сойме. У часе разважаньня сойму над урадавым праектам буджэту, дня 6 г.м. ад імя Бел. Пас. Клюбу прамаўляў пас. Ярэміч. Прамову пас. Ярэміча будзем зьмяшчаць у наступных нумарох „Б. Крыніцы“.

Зацьверджаньне канфіскаты № 8 „Шляху Моладзі“. Рэдакцыю „Шляху Моладзі“ адміністрацыйныя улады паведамілі, што Акружны Суд зацьвердзіў канфіскату № 8 „Ш. М.“. Рэдактар Пецюкевіч будзе атказываць прад судом паводле распарадженьня Прэзыдэнта з 10.V. 1927 і 129 арт. К. К.

Новая кніжка „Rodnaja mowa ŭ śwaiatyniach“ Кс. Ад. Станкевіча. У мінулым тыдні выйшла з друку вельмі популярная кніжыца „Rodnaja mowa ŭ światyniach“. Гэная кніжыца мае 200 бачын. Зьмест яе гістарычны аб беларускай мове ў сьвятынях. Цана 2 зл. Прадаецца ў ва ўсіх беларускіх кнігарнях. Галоўны склад: кнігарня „Пагоня“, Вільня, Людвісарская 1.

Беларускі Праваслаўны Царкоўны Камітэт. У апошніх часах паўстаў у Вільні Беларускі Праваслаўны Царкоўны Камітэт, заданьнем якога ёсьць здабыцьцё належных правоў беларускай мове ў праваслаўнай царкве.

„Наперад“—орган беларускай санацыі (полёнофілаў). Кучка віленскіх беларускіх палітычных банкротаў на чале з ведамым праходзімцам палітычных ар'ентацыяў Антонам Луцкевічам, атрымаўшы цяпер спадчыну па ведамых палітычных нябошчыках: Аляксюку, Валэйшу, Паўлюкевічу, Вярнікоўскім і інш. полёнофілаў, пачала выдаваць сваю часопісь пад назовам „Наперад“. Першы нумар гэтай часопісі паказаўся ў сьвет 12 г. м. і адразу запахнуў дэфэнзыўным даносам і пры тым няўдалым. Але да яе вернемся ў чародным нумары „Б.-Крыніцы“.

Арышт вучняў Віленскай Беларускай Гімназіі. У суботу, 7 сьнежня, у Вільні адбываліся пахароны Ю. Юхны, сябры Т-ва Беларускае Школы, б. грамадоўскага дзеяча. На магіле была зроблена палітычная маніфэстацыя, якую разагнала паліцыя. Пры гэтым арыштаваны 46 асоб, у тым 6 вучняў Віленскай Беларускай Гімназіі з 5 і 6 клясы, прымаўшых учасьце ў пахаронах.

Гаспадарка ў Саўгасах.

Саўгасы — гэта, коратка, тое самае, што сівецкія гаспадаркі. Саўгасы паўсталі з тых двароў, якіх камуністы не хацелі дзяліць паміж сялян, але зрабілі з іх „казённыя“ двары, якія мелі дастаўляць у горад збожжа, малако і розныя прадукты.

Мы заўсёды пісалі, што саўгасы і калгасы (калектыўныя гаспадаркі), як камуны, ніколі не прынясуць тэй карысьці, якую прыносяць паадзіночныя сялянскія гаспадаркі, дзе людзі працуюць кожны для сябе. Так яно і сталася. У менскай газэце „Сав. Беларусь“ (№ 260 16.XI.29) мы чытаем апісаньне нейкага Зайцава аб саўгасах належачых да Менсельпрому (Менскага сельскага промыслу) і паложаных тут-жа пад самым Менскам.

В. Зайцаў вельмі моцна крытыкуе парадкі ў тамашніх саўгасах і кажа, што яны „павінны былі-б мець высока інтэнсыўную форму гаспадаркі: гароднітцва, садаўніцтва і малочную гаспадарку, бо рынак збыту — горад знаходзіцца пад носам...

На практыцы-ж у Менсельпрома ў прыгародных саўгасах гаспадарка вядзецца так, як у якім небудзь Бягомльскім, Плешчаніцкім і іншых далёкіх ад рынкаў збыту раёнах. Досыць сказаць, што сёлета пад гароднімі культурамі ў Менсельпрому было занята толькі 16 гэктараў з агульнай плошчы каля 600 гэкт.“

Далей В. Зайцаў пераходзіць да агляду саўгасу, які завецца „Тіволі“, Вось-жа ў гэтым саўгасе здымаюць 2 ураджаі аўса ў год! „Вас, таварыш чытач — піша Зайцаў — зьдзівіць такое дасягненьне ў галіне сельскай гаспадаркі. Вы скажаце, што аб такіх поспехах трэба крычаць на ўсю БССР і нават больш.

Так, нас таксама вельмі зьдзівіла, калі на палёх гэтага саўгасу мы забачылі вялізарныя скірды, складзеныя ў выглядзе ні то вярблюда, ні то нейкіх невялічкіх гор з далінамі.

Падыходзім бліжэй, аказваецца — гэта ў такія скідры складзен гаспадарамі саўгасу авёс. Падходзім ямчэ бліжэй, — бачым цэлае цуда... Авёс у скірдзе прарос і даў расткі ў 10—12 і больш сэнтымэтраў, нават болш таго — маладыя авёс зьбіраецца каласіцца. Вось вам і новая сыстэма Менсельпрому для зьняцьця двух ураджаяў у адзін год.

У выніках такой сыстэмы авёс прарос, папрэў і адным чынам ураджай амаль загінуў. Прыблізна ў такіх-жа скірдах ляжала і жыта, можа ў крыху лепшых умовах.

Асабліва ямчэ падабаліся нам у гэтым саўгасе цяляты, — бегаюць такія прыгожанькія... Ногі тонкія, шыя як саломінка, а бруха як пузыр...

Адным словам „культурнасьць“ і „гаспадарчасьць“ у саўгасе кідаецца ў вочы амаль на кожным кроку“.

Потым пераходзіць Зайцаў да крытыкі другога саўгасу „Людамант“, дзе знаходзіцца пладавы пітомнік маладых дрэўцаў. Тут ужо Зайцаў страшыць гаспадароў саўгасу крымінальным кодэксам і пракуратурай. — „Вам патрэбны факты? — пытае Зайцаў — калі ласка“.

„У 1928 годзе было заакуліравана 48000 дзічкаў, з якіх прынялося толькі каля 10 проц. Між тым, як кажуць спэцыялісты, павінна было прыняцца мінімум 90 проц., зразумела, пры гаспадарчай пастаноўцы працы.

Тэхніка вырашчываньня пладовых дзераўцаў самая барбарская...

Так, так, самая барбарская. Нават цёмны селянін у сваім садзе сучкі абрэзвае нажніцамі або нажом, а ў пітомніку саўгасу „Людамант“ яны, замест нажа, абломваюцца проста... рукамі...

У выніку такога „культурнага“ вядзеньня пладовага пітомніку, апошні страціў усялякую каштоўвасьць. Кажуць, што ў гэтым пітомніку не знайшлося амаль ніводнага больш-менш правільна вырашчанага дрэўца. Сапраўды, чым не безабразная пастаноўка працы“.

Але „найлепшыя“ парадкі Зайцаў знайшоў у саўгасе „Вясялоўка“, дзе была пабудавана абора на 2 паверхі, якая каштавала 15.000 рублёў.

„Аўтар ідэі пабудовы такога скотнага двара, відавочна, жадаў ня толькі дагнаць, але і перагнаць Амэрыку. Як мы ўжо зазначылі, скотны двор двухпавярховы, прычым другі паверх прызначан для жывёлы, а першы — для хаваньня карняплодаў. Папершае, пры такіх умовах хаваньня карняплоды, ніяк бязумоўна будуць псавацца, а падругое — такая „конструкцыя“ значна ўдаражыла кошт пабудовы“.

Так гаворыць Зайцаў. Але нас дзівіць ямчэ адна справа: як маглі каровы хадзіць на другі паверх? Няўжо па сходах? А можа была якая він́да? Цікава!

Але ініцыятар пабудовы такога „палацу“ для кароў, аграном Якубовіч, які скончыў савецкую агранамічную школу, задумаў там завесьці ямчэ „паравое атапленьне“. Аднак „таварыш“ Зайцаў высьмейвае яго і дае яму такую раду:

З Польшчы.

Паседжаньне Сойму і адстаўка ўраду. У мінулы чацьвер 5 г. м. сойм сабраўся і паседжаньне аткрыта. У той самы дзень польская ўрадавая апазыцыя і асобна ад польскай апазыцыі — украінскі і беларускі пасольскія клюбы падалі прапазыцыю выражэньня для ўраду недаверу. На другі дзень г. зн. 6 г. м. сойм вялікай большасьцяй галасоў ухваліў выражэньне недаверу для ўраду п. Сьвітальскага. Пасьля выражэньня недаверу — урад п. Сьвітальскага падаўся ў адстаўку. Прэзыдэнт адстаўку ўраду прыняў і даручыў яму спаўняць свае абавязкі тымчасова, пакуль ня ўтворыцца ўрад новы. Хто будзе тварыць новы ўрад і хто стане на чале ўраду, яшчэ пакульшто няведама. Кажуць, што марш. Пілсудзкі ўлады з сваіх рук ня пусьціць. Але Прэзыдэнт ужо заклікаў маршалкаў сойму і сэнату і нараджаўся з імі ў справе, вытварыўшайся ўрадавым крызысам. Вядуцца нарады так-жа і з прадстаўнікамі соймавых апазыцыйных клюбаў. Які будзе новы ўрад і ці зьменіцца сыстэма ўрадаваньня — пакажа будучыня.

Безрабоцьце. Паводле падлічэньня дзяржаўнага ўраду пасярэдніцтва працы ад 9 да 16 лістапада с. г. зарэестравана 105 556 безработных. У параўнаньні з папярэднім тыднем безработных прыбыло на 5.494 асобы.

З Заграніцы.

У С.С.Р.Р. як мы ўжо ня раз пісалі, у апошнія часы пачалася праводзіцца так зв. „чыстка“ камуністычнай партыі, прастаньне камуністычнай лініі і „хлебазатовака“ — рэквізыцыя збожжа ў сялян. У выніках гэтай „працы“ — бальшавікі за месяц лістапад с. г. „вывелі ў расход“ — растралялі 206 чалавек.

Паводле кляс растрэлена: — сялян 173, савецкіх урадаўцаў 26, духоўнікаў 4, гандляроў 2, б. генэралаў 1.

З гэтай статыстыкі даецца заўважыць, што найбольш вылучанай з пад права ў С.С.Р.Р. гэта будзе кляса сялянская, якая там цяпер найбольш варожа настроена да камуністычных парадкаў.

Апрача гэтых растрэлаў, якія бальшавікі выканалі ў працягу толькі аднаго месяца, быццам дзеля дабра працоўных масаў, чырвоная армія, часова ўвайшоўшы на хінскую тэрыторыю ў Манджурыі, растраляла ў тым-жа месяцы лістападзе 150 чалавек расейскіх каляністаў, якія выехаўшы з Расеі, аселі каля расейска-хінскай граніцы.

Арыштаў падлічыць точна немагчыма. Арышты дзесяткамі, сотнямі і паадзіночныя адбываліся па ўсей тэрыторыі С.С.Р.Р.

У Радавай Украіне арыштавана ў працягу м. лістапада 140 чалавек, якія быццам належаць да „Саюзу Вызваленьня Украіны“

У Ленінградзе выкрыта конспірацыйная арганізацыя „Воскресенскія“, дзе таксама не абышлося без арыштаў, але пакульшто лік арыштаваных дакладна няведамы.

Бальшавікі ўзялі ў палон 300 белагвардзейцаў. Маскоўская тэлеграф. агенцыя падае, што бальшавіцкае войска ў часе акупацыі ст. Манджулі ў Манджурыі ўзяло ў плен каля 300 белагвардзейцаў. Між палоннымі знаходзяцца і павадыры белагвардзеўскіх арганізацыяў і ведамы дарадчык пры хінскай арміі Маскароў.

Бальшавікі пэўне-ж расспраўяцца з гэтымі палоннымі па свойму.

Хатняя вайна ў Хінах. У сувязі з бальшавіцка-хінскім канфліктам у Хінах узноў разгарэлася хатняя вайна. Урадавае войска прад паўстанцамі становіцца бязсільным. Пагроза тамашнім чужаземцам узрастае. Дзеля гэтага амэрыканская эскадра, якая знаходзіцца на водах Азіі, атправіла часьць сваей сілы ў Хіны.

Паседжаньне Лігі Народаў. Ліга Народаў на сваё паседжаньне мае сабрацца 13 студня 1930 г.

„Адносна паравога „отопления“, так па нашаму гэта ня варта, лепш, т. Якубовіч, было-б паставіць у аборы некалькі чыгунных печак. Вы ўяўляеце сабе, паважаны аграном, які прыемны малюнак можна было-б застаць узімку ў вашай двухпавярховай аборы.

На двары, скажам, мароз 20 градусаў, а завея — у трох кроках нічога ня відаць, а ў аборы... каля печак сабраліся каровы — аб чымсі гамоняць, цялята трэскі падкідваюць, бык некую байку апавядае, а ў печках агавёк, аблізваючы языком дровы і трэскі, па ўсёй аборы такую цяплыню разносе, што нават ня вышаў-бы з яе... Проста любата... Ці ня праўда?

„Нажаль паравое „отопление“ нашаму Якубовічу не дазволілі рабіць, а да пячнога ён сам ня прыхільнік. Так і загінула багатая ініцыятыва вынаходцы. Ня далі чалавеку ўвесьці такое „новшество“, якога нават Амэрыка ня бачыла...

„І стаіць яна — абора двухпавярховая, стаіць помнікам „гаспадарчасьці“ Менсельпромаўцаў“.

Вось якія парадкі ў менскіх саўгасах. Калі гэтак робіцца каля Менску, пад носам цэнтральных уладаў, то што гаварыць аб далейшых саўгасах? Сапраўды, трудна было-б паверыць усяму гэтаму, каб чалавек ня чытаў у савецкіх газэтах!

Ад сябе мы хацелі-б парадзіць тамашнім уладаром: кіньце вы праводзіць камуну, падзяліце вы зямлю паміж сялян, дайце ім магчымасьць працаваць, а тады паглядзіце які будзе вынік. Напэўна ня будзе таго, што ў вашых саўгасах!

Да нас пішуць.

ПОЛЬСКІ ШКОЛЬНЫ ІНСПЭКТАР АБ ШКОЛЬНІЦТВЕ Ў ДЗІСНЕНСКІМ ПАВЕЦЕ.

Глыбокае, Дзісненскага пав. У нашым мястэчку 12 лістапада с. г. адбылося паседжаньне дзісненскага павятовага сойміку. На гэтым паседжаньні дзісненскі школьны інспэктар зрабіў цікавы даклад. Інспэктар у сваім дакладзе сказаў, што школы ў Дзісненскім павеце распляноўваны паводле нацыянальнасьці насельніцтва(?!). Школаў у павеце ёсьць больш 300. Беларускіх толькі 2. Утраквістычных г. зн. польска-беларускіх—7, а рэшта ўсе польскія.

Ці-ж сапраўды школы распляноўваны ў Дзісненскім павеце паводле нацыянальнасьці насельніцтва?

Як бачым з статыстыкі школьнай, паданай п. інспэктарам, дык сусім не паводле нацыянальнасьці насельніцтва школы распляноўваны, бо ў Дзісненскім павеце сярод беларускага мора палякі становяць вельмі малы працэнт (чыноўнікі, абшарнікі і асаднікі), а школаў беларускіх толькі 2 і 7 утраквістычных.

Далей у сваім дакладзе п. інспэктар жаліўся на ненармальнае зьявішча, што дзеці, скончыўшы такую школу, вельмі скора забываюцца ўсяго што навучыліся.

Трэба тут сказаць, што таго, чаго навучацца, не забываюцца, але вось увесь трагізм, што нашы дзеці ў польскай школе нічога навучыцца ня могуць, бо польская мова, якая ёсьць мовай навучаньня беларускіх дзяцей у польскай школе, ёсьць для вучняў не зразумелай. Вось гэта і ёсьць доказам, што школы распляноўваны не паводле нацыянальнасьці насельніцтва, як казаў п. інспэктар, а наадварот.

З гэтага бачым, што дзісненскі польскі школьны інспэктар ужо бачыць трагізм польскага школьніцтва на Беларусі, але мусьці яму яшчэ не хапае адвагі заглянуць у прычыну гэтай трагэдыі і аб гэтым у імя праўды і пэдагогікі публічна заявіць.

Як бачым, пэдагогіка палітыкі не прызнае, аб гэтым ужо крыху ікнуў і дзісненскі польскі школьны інспэктар.

Саль.

ЖЫЛІ РАНЕЙ, БУДЗЕМ ЖЫЦЬ І ДАЛЕЙ!

в. Дабучын, Пружанскага пав. Аб тым, што мы беларусы жылі даўней, сьведчаць гістарычныя факты. А аб тым, што будзем жыць і далей, сьведчыць сучасны адраджэнскі беларускі рух. Няма тае ўжо вёскі на Беларусі, а нават і хаткі, дзе-бы ня чутны былі словы — беларусы, Беларусь. Не зважаючы на тое, што сучасныя часы і нявельмі спрыяюць беларускаму руху, аднак ён пашыраецца і паглыбляецца. Як усюды, так і ў нас сяляне дамагаюцца для сваіх дзяцей роднай беларускай школы. Хоць надзеі мала, што цяпер яе атрымаем, але моцна верым, што некалі-ж ды здабудзем. А гэта вера ў лепшае заўтра — ўжо ёсьць доказам, што жыць будзем і далей.

Малады беларус.

КРЫХУ АБ ЖЫЦЬЦІ ПРАВАСЛАУНЫМ У МАЛАДЭЧАНСКІМ ПАВЕЦЕ.

Мыляўся-б той, хто сказаў-бы, што праваслаўныя беларусы Маладэчанскага павету ня веруючыя.

Аб глыбокай веры беларуса сьведчыць прывязаннасьць яго да царквы. Тое, што робіцца ў царкве і з царквой, не праходзіць міма вушэй нашага селяніна. Беларусы праваслаўныя ўжо таксама як і каталікі зьвяртаюць вялікаю ўвагу на жыцьцё рэлігійнае. Многія сяляне ўжо гавораць аб патрэбе беларускай мовы ў праваслаўнай царкве. Але, як ведама, гэтыя гутаркі сялян далей вёскі не пашыраюцца, бо сьвяшчэньнікі аб гэтым ня толькі, што ня цікавяцца, але і чуць ня хочуць. Нічога дзіўнага, што між прыхаджанамі-сялянамі і сьвяшчэньнікамі няма належнага сужыцьця.

Сьвяшчэньнікі жывуць сваім жыцьцём асобна, валкуючы расейшчыну і больш патульныя прывыкаючы да польшчыны, а прыхаджане-сяляне жывуць сваім жыцьцём беларускім. Такім чынам паміж сьвяшчэньнікамі і прыхаджанамі пануе падзел і нацыянальны і сацыяльны. З даўных часоў сьвяшчэньнікі на нашых землях прывыклі быць не апосталамі навукі Хрыста, а чыноўнікамі царкоўнай палітыкі і больш зьвярталі ўвагі на патрэбы гэтай палітыкі, чымсь на пашырэньне праўды Божай сярод сваіх прыхаджан. Гэтак было даўней, гэтак ёсьць і цяпер. Рожніца між даўнейшым і цяперашнім толькі тая, што даўней нашы сьвяшчэньнікі верна служылі ўсходу, а цяпер стараюцца служыць захаду. Рэч зразумелая, што гэтакі стан царкоўнай палітыкі ёсьць ненармальны. А гэтая ненармальнасьць раздзяляе шырокай мяжой сьвяшчэньнікаў на Беларусі ад іх прыхаджан сялян беларусаў.

Каб ня быць галаслоўным, зьвярну ўвагу чытача на адносіны сьвяшчэньнікаў да прыхаджан і прыхаджан да сьвяшчэньнікаў у Маладэчанскім павеце 1) ў Залесі 2) Маладэчне 3) Маркаве 4) Беніцы і 5) ў Крэве Ашмянскага пав. Той, хто бліжэй гэтых мясцовасьцяў жыве і хто гэтай галінай жыцьця цікавіцца, пэўне-ж гэта ўсё бачыць і належна ацаняе.

На мой пагляд, дык не народ для царквы, а царква для народу. І мне здаецца—я ня мыляюся. А калі яно ёсьць так, што не народ для царквы, а царква для народу, дык трэба, каб на Беларусі царква была для беларусаў, а не для расейцаў—г. зн. у царкве, да якой належаць прыхаджане беларусы, павінны быць казаньні да народу не парасейску, а пабеларуску.

Праваслаўны беларус.

КРЫХУ АБ ЖЫЦЬЦІ НАШАЙ ВАКОЛІЦЫ.

Юрацішкі, каля Ліды, Валожынскага пав. Наша Юрацiская гміна належыць да павету Валожынскага. Да Ліды нам бліжэй і зручней. Чаму ўлады прылучылі нашу гміну да Валожына, дык мы ня ведаем. Мусіць дзеля таго, каб ня быў куртаты Валожынскі павет.

У нашай гміне ў засьц. Зялёнцы нядаўна паўстала з беларусаў польскае „кулко падафіцэраў.“ Хоць у гэтым „кулку“ ані афіцэраў, ані падафіцэраў і няма, але „кулка“ ёсьць. Ну і няхай сабе будзе, няхай сабе думаюць, што нешта-ж ды робіцца, а з гэтага „нешта“ — анічога ня робіцца, бо для рожных польскіх „кулкаў“ у нас грунт не адпаведны і яны тут не прыжываюць.

У нас цяпер узялася за працу санітарная камісія, якая ходзіць па вёсках і трэбуе ад сялян, каб былі аббрукаваныя студні, брук пасыпаны пяском і ашаляваныя зрубы. Гэта камісія складаецца з паліцэйскіх і гмінных радных.

Камісія, дбаючы аб добрым здароўі людзей, якое людзі могуць страціць ад нядобрай вады, многія студні закрыла і нямала спісала пратаколаў. Аб тым, што сяляне ня маючы сродкаў мець цёплую адзежу, добры абутак і пры тым належную, як чалавеку адпаведную ежу, могуць страціць здароўе і працаздольнасьць, камісіі прыглядацца мусіць ня сказана. Яна глядзіць толькі, каб наш чалавек не хварэў ад вады. Ну што-ж, добра й гэта. Усё-ж такі апека над нашым братам.

Каля нас большасьць праваслаўных, але віленскі польскі—каталіцкі арцыбіскуп Ялбжыкоўскі, каторы беларусам кат ліком забараніў чытаць „Б. Крыніцу" перадаў у суд і нашу царкву, каб ад нас яе адсудзіць. Ці адсудзіць ці не, аб гэтым цяпер сказаць трудна. Пры гэтым трэба сказаць, што беларусы-каталікі арцыбіскупскай забароны не паслухалі, як чыталі „Б. Крыніцу, так і чытаюць. Не здаволены нашыя беларусы-каталікі і з таго, што арцыб. Ялбжыкоўскі хоча адсудзіць нашу царку. Яны кажуць, што ў адсуджану ад іх братоў царку маліцца ня пойдуць, бо маюць свае касьцёлы.

Нашы дзеці ходзяць у польскую школу, дзе іх і пацераў вучаць папольску. Тут дык нядбайнасьць сьвяшчэньніка. К. С.

ПАЗНАЛІСЯ НА СПАДАРАУСКІМ „ЗЬВЯЗЕ"

Валожын. У нас ёсьць гурток Янкавага „Зьвязу". Да гэтага гуртка належаць толькі нешта аж 2 асобы. На гэтым гуртку трымаецца і Янкава кнігарня.

Кнігарня рэч добрая і патрэбная, але-ж трэба яе належна вясьці, а ня так, як кіруе Янка і вядзе яе. Кніжкі ў гэтай кнігарні ўдвая даражэй, як у Вільні. Гэта-ж немагчыма. На што-ж такая ахвота так скора збагацецца і адразу панам стаць. Куды лепш было-б памаленьку і па троху зарабляць. А то ўсё адразу: і ўплывы Янкі праз „Зьвяз" і заработак на кнігарні. А з гэтага ўсяго можа быць анічога. „Зьвязь," як у нас гавораць „ужо скора ногі выцягне", бо сяляне, пазнаўшыся на гэтым „Зьвязе" каго ён хоча зьвязаць, — абмінаюць яго з далёк, а каб збагацець на кнігарні ў Валожыне, дык таксама трудна. Дай Божа, каб кнігарня сама сябе аплаціла. А каб кнігарня магла ўтрымацца, трэба кніжкі прадаваць не з вялікім заработкам, а старацца як можна больш іх прадаць. У гэтакі спосаб гандаль дае больш даходу і ніколі не ліквідуецца. Калі Янка ня ўмее гандляваць, дык няхай запытае ў нашых жыдкоў, яны ў гэтым яму не адмовяць, бо кнігарня для іх конкурэнціі ня робіць. Але Янка на кнігарню мусіць найменш зьвяртае ўвагі, яго ўвага зьвернена на выцягіваючы ногі „Зьвяз". На „Зьвяз" увагі зьвяртаць ужо ня трэба, бо ён памёр і ня жыве, а кнігарню падтрымаць дык трэба.

Валожынец.

Аб гаспадарцы.

Цяленьне кароў.

Жыцьцё так укладаецца, што на зімовыя месяцы ў нас прыпадае самы час цяленьня кароў. Дзеіцца пры гэтым шмат і шмат памылак, якіх трэба сьцерагчыся.

Цельную карову трэба добра карміць, але нельга яе перапіхаць т. зв. грубым пошарам (саломай, малавартым сенам), бо гэта сьціскае цялё, не даючы магчымасьці яму добра расьці і разьвівацца. Трэба затое часьцей дадаваць такой жывёле пошару густога (макухі, вотрубы). Небясьпечным бывае ў такой жывёлы ськіваньне, да якога могуць прывадзіць розныя прычыны, як напр. зімная вада на пойлу, сапсуты корм, удары і г. д.

Таму нельга ніколі паіць цельную карову вадой проста са студні: вада заўсяды мусіць „адстаяцца" (зьлеціца). Шкодзіць цельнай карове сплесьнеўшае сена, пачарнеўшыя буракі і бульба. Вельмі шкодная зьяўляецца праросшая бульба. Дый і наагул цельнай карове нельга даваць бульбы больш, як 7—8 клг. на дзень.

Найменш чатыры тыдні прад ацяленьнем мусіць карова зарваць, каб адпачнуць.

Самае цяленьне мусіла-б, найлепш, адбывацца бяз людзкой помачы, бо „помач" гэта найчасьцей бывае проста шкоднай. Памагаць прыходзіцца толькі тады, калі цяленьне працягнецца на час даўжэйшы, як 2 гадзіны. Ды і то памагчы можа толькі асоба справу знаючая.

Па ацяленьні карову трэба напаіць цёплай пойлай (з вотрубаў, або з мукі). Звычайна карова шчышчаецца па ацяленьні ўжо цераз 12 гадзін. Калі-б працягнулася далей, даюць карове піць румянак, да каторага йшчэ дадаецца фунт — два цёртага ільнянога сяменьня на 3—4 л. вады.

Раз-на-заўсёды трэба ачвучыцца здавіаць карове малозіва, якое патрэбна цяляці на прачышчэньне кішок ад радзімай смолкі. У праціўным выпадку цялё хварэе на затрыманьне.

(З працаў інж. Ад. Клімовіча.)

Праўныя парады.

Ст. Яшкевічу.

Пытаньне: У судзе мой праціўнік паміраўся са мной на наступных варунках: дарога належыць да яго і да мяне, карыстацца маем права на раўні. Цяпер ён памёр, а яго жонка да карыстаньня дарогай мяне не дапускае. Ці магу вярнуць свае правы?

Адказ. Вазьміце з Суду копію таго міралюбнага рашэньня і перадайце праціўніка вашага ў Суд з просьбай вярнуць правы вашага ўладальня. Справу ў Судзе выйграеце.

Усячына.

Капітан Бырд даляцеў да паўднёвага полюса. З Нью-Ёрку паведамляюць, што капітан Бырд шчасьліва пераляцеў над паўднёвым полюсам і вярнуўся да свайго табару. Над паўднёвым полюсам Бырд парабіў цэлы рад дужа цікавых і важных памераў і здымак. Усё гэта будзе мець вялікае навуковае значэньне. На падставе прысланых Бырдам паведамленьняў, паўднёвы полюс распаложаны на вялікай высакароўні, што ўзвышаецца на 4 тысячы мэтраў над роўнем мора. Бакі гэтага ўзвышша ёсьць дужа стромкія.

Арганізацыя банды зладзеяў. Паведамляюць з Жоўквы (Украіна), што там выкрылі банду зладзеяў дужа спрытна арганізаваных.

Новыя вынаходы ў Пампэі. У часе раскопаў у Помпэі, якая была засыпана вульканам 2 тыс. гадоў таму назад, знойдзена шмат цікавых выкапалішчаў. Адкопана многа людзкіх шкелетаў, што згінулі, засыпаныя вульканічным попелам. Таму, што іх цела зусім спапялела, дык на тых месцы стварыліся парожныя месцы, якія пазьней пазаліваліся гіпсам, з чаго паўсталі статуі людзей у такой позе, у якой каго засыпаў вулькан.

Мара паграажае. Нябывалыя рэчы выпраўляе нейкі душагубнік. Вось нядаўна прыслаў ён лісты да некалькіх рэдакцыяў у акрузе Сары, дзе піша, што ён пераносіцца з Дюсэльдорфу ў ваколіцы места Сабрюкэн. У лістах перадусім паграажае паліцыі, якой ён ужо цэлыя дзесяткі зьнішчыў.

Гураган у Заходняй Эўропе. У апошнія часы над Заходняй Эўропай падняласа нябывалай сілы бура. Караблі на моры змагаючыся з бурай страцілі ар'ентацыю. Многія караблі паважна загрожаны небясьпекай. Каля берагу Валіі заўважана небывалае зьявішча: вялікую граміаду кітоў, прыгнаных з поўначы бурай. Аднаго кіта бура выкінула на бераг. Хвалі змываюць з пакладаў караблёў абслугу — маракоў. Бура перавярнула адзін касьцёл. Вялікай небясьпекай ёсьць падняцьце што раз то вышэй вады у рэках. У ніжэйшых ваколіцах людзі выяжджаюць з сваіх аселяў у больш вышэйшыя мясцовасьці.

Гэты гураган прычыніў ужо многа сьмяротных выпадкаў, топячы на моры маракоў і забіваючы на сушы людзей, падаючымі пад націскам сілы ветру, будынкаў.

Бацькі беларускіх дзетак! Ці вы не забыліся, што школьныя дэкларацыі падаюцца толькі да Новага Году? Не прапусьцеце-ж тэрміну, каб вашы дзеткі на вас не крыўдавалі!

Наша пошта.

В. Саўч. Просьбу Вашу спаўняем, карэспандэнцыю зьмесьцім. Апрача тых часопісяў, каторыя Вы ведаеце, іншыя не выходзяць.

С. Юралевічу. Грошы атрымалі, дзякуем. Адрэс школы будаўлянай знойдзеце ў „Нашай пошце" „Бел. Крыніца № 35.

Я. Зыгмунту. „Б. К." будзем пасылаць з 1.І.30 г. прысылайце падпіску.

Ул. Капаніку „Б. К." пасылаем з 1.І.30 г.

Я. Катарковічу. Адказ на Вашае пытаньне даём пісьмом

К. Каршуну. Газэту пасылаем з 1.XII. 29 г.

Ант. Брычнеўскаму. Адрэс школы будаўлянай пададзены у „Нашай пошце" „Бэл. Крыніцы" № 35; іншых падобных школаў у Вільні няма.

Ул. Дуброўскаму. Залеглыя нумары „Б. К." выслалі. З гэтага месяца будзем пасылаць рэгулярна.

Міх. Скарыньніку. Адказ выслалі адкрыткай.

Алекс. Кірэню. Газэту пасылаем.

Зорцы. З карэспандэнцыяў скарыстаем. Просьбу Вашу споўнілі. Пісьмо пісанае Вамі атрымала рэдакцыя „Шляху Моладзі"

„Акуляры". З карэспандэнцыяў скарыстаем, дзякуем за прысканыя, лішыце больш.

Я. Гаўрыльчыку. Адказ на Вашу просьбу дамо пісьмом

Ко—ко. Верш даволі добры, зьмесьцім у сьвяточным нумары.

Фр. Храпану. Добра разгледзіўшы, магчыма што зьмесьцім Вашае апавяданьне. Газэту пасылаем акуратна, дамагайцеся на пошце.

Я. Казлук. Адказ дамо пісьмом.

Б. Сухажэўскаму. Просьбу Вашу споўнілі; газэту будзем пасылаць. Вашаму суседу спынем высылку.

Гр. Волчаку. Газэту пасылаем, прысылайце падпіску. „Сялянская Ніва" ня выходзе.

Э. Пятроўскаму. Грошы атрымалі, дзякуем.

Бюро „Wschód". Належнасьць атрымалі, дзякуем.

П. Т. Грошы атрымалі, газэту будзем пасылаць з 1. XII. с. г.

Танная прадажа беларускіх кніг.

БЕЛАРУСКАЯ КНІГАРНЯ «ПАГОНЯ»
(Вільня, Людвісарская № 1)

прадаўжае танную прадажу беларускіх кніг, якіх сьпіс кнігарня высылае, хто прышле на гэта марку на 10 гр.

Кнігарня на кожнай з празначаных для таннай прадажы кніг робе значную ўступку, а на некаторых уступае палавіну (50 проц.) Танная прадажа ўжо пачалася і будзе трываць да 15. І. 1930 г. Грамадзяне, пасьпяшыце скарыстаць з гэтай рэдкай аказіі.

Ўвага: Кніжкі высылаюцца поштай па атрыманьні ўсей вартасьці заказу, або накладной платай (za pobraniem) па атрыманьні аднэй трэцяй часткі вартасьці заказу.

Лякарня Літоўскага
Т-ва
Санітарнае Помачы.
ў Вільні, Віленская вул. 28.

Прыймаюць дахтары спэцыялісты.—Адбываюцца ўсялякага роду опэрацыі. У лякарні аддзелы: унутраны, хірургічны, гінеколёгічны і радзільны.

Кабінэт Рэнтгэна і электра мэдычны.
Лячэньне праменьнямі, фатаграфаваньне, прасьвятляньне, электрычны масаж.

Прыймо ад гадз. 10 р. да 4 па пал.
Незаможным уступка.

Рэдактар Янка Пазьняк. Бел. Друк. імя Фр. Скарыны Вільня, Завальная 6—10. Выдавец Альбін Стэповіч